

«Юл увер» газетын лүмлө авторжо

1991 ийыште «Юл увер» марла районный газетын лекташ тўналмыш деч вара редакцияшке лудшо-влак деч вигак шуко серыш нураш тўгале.

Восенгыт ял озанлык пашаенат, тупемпат, туньктышат, тўвыра пашаенат да молат. Но поснак шуко серыш сылнымутым йоратыше-шамыч деч толын да шкенан район гыч гына огыл, а брдыж кундем гычат. Нунын кокла гыч эн лүмлө авторжо — Североморск олапте служитгыше тегыз офицер Василий Краснов. Тунам газетын кажне номерыштыже сылнымут страницым лукмо. В.Краснов «Юл уверын» вич Ий савыкталтше жаныште шкенжын ойлымалыжым колтен шоген. Тудо, почмо кундемже деч тораште илен гынат, йоратыме марий йылмыжым монден огыл, восныйт моряк-

влакын службашт, илыпшыт, ял илыш нерген сынде деч сынде ойлымалыш-шамычым возен. Тунамак Василий талантан улмышжо рап койыш. Тудым умбакыжат возен шогаш кумыландаш маньш, ойлымалыжым савыктымап кажне газетым Североморскын колтылына.

«Юл уверын» лекмым чарнымыж деч вара ик жаппаш мемнан авторна дене кылна икмынар жашлап кўрылт. Но «Юл уверын» возен погымыжо арам лийын огыл. Тудо сылнымут пашажым умбакыже шунен да палыме писатель Вячеслав Абукаев-Эмгакын полшымыж дене 2001 ийыште Василий «Толкын ванта-рен» икмынше кингаже савыкталт лекте. Тудым лудшо-влак шокшч вапшыйыч.

Икмынар ий ончыч Василий дене творческий кылна уэш вийым нале. Тудо мый декем шкенжын возымыжым

колтылаш тўгале. Иктаж кок ий жаныште латныл ойлымалыжым, «Кузе илет, школем?» шарнымашыжым да ныл псысыжым савыкташ ямдылышым. Нунын кокла гыч южышт «Юл увер» ден «Марий Эл» газетлаште да «Ончыко» журналпыште лектыч. Шытаргыш кок ойлымалыш ден кок псысыж деч молыжым да икмынше кингажым писатель Маргарита Ушакова руш йылмыш кўсарыш. А шукерте огыл кўсарыме ойлымалыже-влак «Корабли уходят, чтобы вернуться» лўм дене посна книга дене оп тўням ужо. А пытаргыш ийлаште возымо ойлымалыже-влакым «Сер ўмбалне» у кингашке чумырымо. Рукописыжым кызыт Марий книга савыктышыш пуымо. Тудо 2013 ийыште лекпап. Чыла тидыже Василийнын шортньо юбилейжылан пблеклатеш. 27 декабрьыште тудлан 50 ий теке.

Шочмо кечыже деч ончытрак у кингажын презентацийже амал дене Василий Владимирович почмо кундеммышкыже толын кайыш. Тудо кечынак Марий университетшыште В.Абукаев-Эмгакын полашыж дене вапшыйын да марийжын лўмеш фондым шыташ да спонсор лияш понымыж нерген кутырен келпешыт. Тиде фонд 2013 ий гыч самырык прозаик, поэт, драматург да журналист-влак клаште конкурсым эртараш тўгале. Ойыргемалтше автор-влак ий еда Вячеслав Абукаев-Эмгак лўмеш сылнымут премий дене палемдалтыт. Фондлан оксам Василий Владимирович шке кўсенжэ гыч ойырен шоган пона.

Тиде кечынак тудо студент-влак дене палыме лийын.

Эрлапшы кечывал жаныште Печать пўртышпш, «Ончыко» журнал редакцияшын-

те, авторын «Корабли уходят, чтобы вернуться» кингажын презентацийже эртыш. Марий изданий-влакын пашаенгышт, шырля чумырген, уста писательым у кингаж да шуаш юбилейже дене шокшын саламлышт, сылнымут пашагыже у деч у сегыманке шуаш тылапшыт, кўсарен лукмо сборникше нерген шуко поро мутым ойлышт. Тыштат Василий Владимирович В.Абукаев-Эмгак лўмеш фондым шыташ понымыж нерген мутым лукто. Погынышпо-влак тудын ойжым кумылангын вапшыйыч.

«Марий Элын эн сай кингаже» конкурсышто тиде у кингаже номинант лийын.

Василий Владимирович дене коктын Парачанке писатель Йолташна Маргарита Ушакова декс упала мисн толна.

Кугарняп кастене уна йолташем дене коктын Руп Шай-ра алысе клубын ши-

сатель Алексей Александров-Арсакын почмыжлан 74 ий темме лўмеш эртаралтше касыш мийышна. Верысе калык мемнан пеш пошпын вапшые. Самодельный артист-влак чашле концертым ончыктышт. Василий Владимирович лўмешат икмынар мурым йонгалтарышт. Нунын кокла гыч иктыжым, Маргарита Ушакован мугшылан возымо мурым, верысе композитор шкежак баяным шоктен сылнын муралтен колтыш. Мўндыр уна, шкежат землакше-влак ончылыно мутым ойлыш: сылнымут пашаж нерген кўчыкын каласкалашп, В.Абукаев-Эмгак лўмеш фондым шыташ понымыж нергенат унештарыш. Концерт деч вара артист-влак Василий Владимирович дене шырля, сценыш кўзен шогалып, фотографироватдалтыч.

А.БОГДАНОВ,
«Юл увер» газетын ончычсо редакторжо, Россий писатель ушем член.

Подвиг

маш кўлыт.
— Тидлан медаль нимолан! — Антон мутым кўрылшо.

— Тый нимом умылаш от гўбч, — йолташыже сырен руале. — Медальым налап иктаж подвигым йыштыман, а кеч-могай геройын изи экипынше уло... Мутлан, коляиге деч лўден... — изиш шоналтымек, епарыш.

Вачай дене лийше тиде историйым иктесыштылан каласкалаш, ятыр жап школыцто мўшыкырым кужат воштылыныт. Чыдажат урок жаныште лийын. Переман годым ала-кў, «лўдшў мерапым» тунькташ понен, сумкашыже коляигым пыштен. Урок покшелне тиде «осал янык» парт ўмбак кудал лектыш. Вачай чот лўдын, нимом умылыде, пенгел партын кўзен пинчыл. Тунемпше-влак эн ончыч нимом умылен огытыл, яч парт ўмбалне пинчыше коляигым ужемкыштгына, классым чытырыккен воштылаш тўгалыныт.

— Могай-тугай подвигым шыташ понет? — Антонолан Вачайын мутшо огайын чучо. — Наградым налап тыште сар огеш кай. Космосышкат йочам огыт колто.

— Эй, тыге огыл, —

тудо понымыжым почаш сумкаж гыч тудыпталтышыне газетым лукто. — Тегнеге лудынат? Тунго ик тунемпылан изи ўдырым вўд гыч утарымылан медальым кучыктымо нерген восенгыт.

Антон тиде статья сайын шарнен. Рвезыч шоно вўдпор годым изи ўдыр почеш лўдде йўптш вўдыш тўрпшымыжлан куанен. Семынже геройым моkten.

— Мемнан дене келге эпер огыл, кужу ержат укес! Кузе тыште вўдын нурен кает? Адакшым нуныжат, арня леш, вичкыж ий дене леведалтыныт, — Вачайым умылап тырпа пуйто...

— Уке, чыла вискален налме, тый гана тўгблган ит ойло... — подвиглан вуйжым пуанп ямде улшо рвезе шке тайныже дене налдарам иже.

Вачайын ойлымыж почеш, Антон ер покшелне полышым ўжман. Подвигын почлап верышке миен ончыме, тиде поныман ер тўтырала чопецтыш. Ик вечыжже, ер покшел пеш мўндыр, «шатыр» йочан миен утарымышкыже, Антон кылмен тўнгын кертен. Вес вечыже — вичкыж ий лонка калан Антонымгына огыл, цун пелы-

тан Вачайын йолжойымалат пелышталтеш.

«Унап» Вачай тыштат шотым муо. Антонын пелытше дене ий сэр воктенак ычже кудырго маньш, тудо школ пече воктен кийыше лонка огам кондап, тунго шуйнен возыш, ўмбагырак шўкалт каяш мутым пуа. Антон эн ончыч тыгай вучыдымо савыргышлан возжы колтыш. «Тыге ом келпеш» маньш, мўнгыжат савыргыш. Лач йолташыжын у модыш пистолетым пуанп сўрмыкыже, медальым «лукташ» вўдыш нурап коньш.

Огапш шуйнен возын, Антонолан школ гыч толно тунемпше-влакым ятыр вучапыше логале. Игече, такпеш, леве. Изи мардежгына лыйга. Вўдыштш кылмап огыллан шокшо вургемым ўмбагычачи чей гынат, эркын-эркын Антонын капше мучко йўптш кутко кудалышташ тўгале. «Ораде дене кылдалат гын, шке орадшы кает, — ямдылен пынтыме ога ўмбалне почангын, тудо шкенжым вурса. — Але иктаж огеш кой, ала мўнгыш каяш?» — йўптш вўдыштш йўпштылашыжым поналтен, Антонолан шучкылат чучын колта. Вуйжым пўлтале. Тиде годым корно дене тўшкап погынен толпо йоча-влакым ужо. Чыла деч ончылыно, коман-

дирла койын, изи каплап Вачай топка. «Варап кодым, нурап логалеш», — шоналтен, Антон укжалва кидпеш-йолжож ден яклака ийым удырыкалап пушкеш. Иктаж вич метр толмек, поныштыж гыч ончыгыч ямдылтеш пынтыме кўй моклакам луктын, ийым нудыргылаш тўгале.

Ог марте вўдыш нурен шогалмек, Антонолан шўдў име дене шурталтымыла чучо. Шўлапаш йсў лие. Ала лўдымек дене, ала йўпштылаш, уло йўкын кычкыраш тўгале:

— Караул! Полшыза! Утарыза!

Тунемпше-влак рошт лийыч, ер покшелне почангыше сным ужгыч. Вачай гын тидымак вучен, меран йолжым шўалтен, ер серыш чымаalte. Вўд капша дене куржшыла, ала йолташыже-влак лан лўдымылыкным ончыкташ, ала «нурен кайышым» утараш вес йочам ончыташ понен, тазан шўкалын, тўрпталтен колтыш. Йол йымалыжы ий нудырген кайыш. Вачай шўй дагыт вўдыш нурен шогале. Антоным утараш понымыжо тунамак мардеж нуал колтымо семын вуйжо гыч лектын возо.

— Утарыза, колел колтем! — изи вичкыж йўкшў шергыште. Чылажат вучыдымын лие. Антон шкежат, нимолан брщ, тўнгын шога, полыш-

лан ўжмыжымат мондыш. Эпге кып логалпеш йолташыжым утараш понен, кылмен-чытырыпше кидпеш дене ийым нудыргылын лавырам кельн Вачай дек вапше тарваныш.

Вачайже вўдыш нурен кайымылап огыл, йолжож тўп лавырап жаныш пичмылап лўдын. Верыштыже тўнден шындымыла шога. Йўкын шортеш. Йўптш вўдпаш меранг чонап йочам ер нундашыш пуишеш.

Ер серыште погынышно тунемпше-влак тиде сўретым ончыч нимом умылыде ончышт. Кў нурен каен? Кўлан поллапаш? Иктат ок умыло. Лач вўд капшап Вачайым нўлтал шындышыне Антоным ужемкыштгына, кылмен-пўрен шытыше кок рвезе дек поллапаш куржыч...

Эрлашыжым школ коридорышто, тиде историйым каласкалаш, шырдыж газет сакалте. Сўретпаш огай. Изи патыр, пуйвуй марте вўд лавырам кельн, мерангым нунал луктеш. Мерангым сышке — Вачайын, пуйыштыжш медаль кечач.

Вачайгына тиде газетым ын уж — болныцыште киен. Тактым, ок черлане гынат, можыч, ужде колелыше. Туньктышпо-влак газетым корандан шўдышт.

В.КРАСНОВ.

Ик шыже кечыч, урок пытымек, Антоным вантареш классыште тунемпше Вачай йолташыже, школ воктен авырен, брдыжыш корандыш.

— Колышт, — йырже чой пырыса очалын, шынак ойлаш тўгале. — Мый медальым налнем, тый полшышап улат.

— Медальым? — брыктарыше уверым колыш, Антон пинчам напкартыш.

— Палет, классыште мыйым чылап мерангаш шоглат, — тудын вичкыж йўкшў эпец иземе.

Йолташыжын тыгай шомакше деч вара Антонын уло йўкын воптыл колтымыжо шуо. Эсогалы Вачайым вожылатрап поныш, по тудын шўлыкан, какпиш пўргывылышыжым очалын, намысын чучо.

— А молан медальже? Тудын деч посна огеш лий мо? — йоча чыла радам дене умылынеже.

— Кузе молан? — «лўдшў мерапым» пингаже паршен кайыш. — Медаль лешп гын, мыйым кидыште нумалап тўгалыт. Тунам классыштат, школыштат чылапан палыме лиям.

— Тыйым тыгакат тыште налат.

— Ойлыштат! — Вачай ылыже веле. — Мылапем моло-влак деч ўпан да пагалы-